

567
DEO OPTIMO MAX.
UNI ET TRINO.

VIRGINI DEI - PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

134

QUÆSTIO MEDICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS
mane discienda, in Scholis Medicorum, die Jovis vigesimo-septimo
mensis Novembris, anno Domini M. DCC. XLIX.

M. GEDEONE DE RABOURS,
Doctore Medico, Praeside.

An in ulcere Tonsillarum Gangrenoso, Antiseptica?

I.

AS C I, pati, mori, hæc sunt vita tempestates. Quot morbi, dilectis nostris covari, tertis incubunt, vigore, & ortu, dissimiles! Alii enim ferocior seviant: alii mitius vagantur. Multi apparuerunt ab incunabulis Medicinae; nonnullis verò, temporis lapsu dedit originem. Talis est affectus Tonsillarum gangrenosus, qui apud nos nuperim græsus est. De quo, *Hippocrates*, (a) & post illum *Areteus* legendi sunt. Longo post *Areteum* tempore, *Aetius* fusè disseruit, de crustosis, & pestilentibus, Tonsillarum ulceribus: hæc autem, cum hocce affectu consentire omnino videntur. Ab eo, veteres, Latini, aut Arabes, de tertiâ hæc lue profundè siluerunt; sive, quod tamdiu latuerit, sive, quod Medici tunc temporis, in futilibus scholæ arguitus, toti fuerint; cum in observandis morbis, potuissent utilius exerceri. At morbus, qui trium tanècum, ex antiquioribus Medicinae principiis, observationes non fecerat, pluribus neotericiis, se rufus obtulit: ut *Mercato*, *Sgambato*, *Alaymo*, *Cortese*, *Aetio-Cleto*, *Severino*, & alius bene multis. Collecti eorum scriptis, constare videtur, anno 1610, Hispanos, hæc peste, quam *Garovillo* vocant, fuisse infectos, hinc Melitenses, Siculos, incolas Apuliae, Calabriae, Campania, celeri contagione fuisse contaminatos; unde in Neapolim migravit, & per viginti annos, tyramen exercuit. Interdum, præfancissimi in arte Medicâ viri, in Hispaniâ *Gomes de Laparra*, in Siciliâ *Alaymos*, in Italia *Cleto Signius*, in Germaniâ *Wedelius*, & *Bartholinus*, in Galliâ, *Renatus Moreau*, morbi ferocitatem perculsi, quidquid viderant, diligenter observavere. Sed morbus vix cognitus, ut Proteus effugit, non sine incremento nostra felicitatis. Silente morbo, siluerunt Authores. *Wie* us enim, *Forestus*, *Ramazzini* hunc morbum se vidisse, inconsulter crediderunt. Utinam error, apud Authores diutius remansisset! At sopus brev revixit, & Angliam afflixit, ab anno 1739, adhuc & affligit. Post tot fata, tot gyros, & editas strages, ad nos, malis avibus, deuicta fuit, hæc lue non devicta, non debilitata, tantis nationibus peragracis, sed antiquæ memor ferocitatis: promiscuè cadunt infantes, ablati, aut lactantes, nec parcit adulisi. Undique evocat putredinem, unicum tot malorum, instrumentum. Ea autem accersita continuum sanguinis fluxum fitit, fugaces fluidorum volutiones cohibet, eâ ipsâ solidorum nexus dissolvitur. Unde ad coercendos, effrenatae putredinis impetus, antiseptica usurpanda sunt. Iis enim, novum additur calcar sanguini, torpentes humorum motus exsuscitant, pulsus fit fortior, sanguis acre corrigitur; uno verbo antisepticis curatur, omne vitium putrefactionis.

(a) *Vander Lin-
den*. T. II. p. 74.
lib. II. Motb.
Textu 48.

A

MINORIS profecto esset periculi hic morbus, si apertâ acie, & certis se
prodere characteribus. At quanta in symptomatibus diversitas! Hic agrotan-
tes, (a) nullâ, vel levissimâ febre vexantur. Hic pulsus, (b) citissimè agitat. In
iis lingua, internaque oris vehementer inflammantur, facies rubescit, (c) oculi lacry-
mis irrortantur. In iis, vultus pallidus livefecit, faucesque (a) levi tantum phlegmâ
laborant. Mox ex obstruâs naribus, (e) ichor gurgitatum effluit; mox vero nihil de-
cidit, (f) ex narum cavitatibus. His signis adeo variatis, Medicus decipitur incau-
sus, levissimis symptomatibus fretus, gravissimo morbo laxas dat habenas. Interdum
serpit malum, hoc illuc extenditur, & radices figit inextricabiles. Qui tamen, in di-
versâs semitas abeunt, in hoc unum concordes sunt, quidam agrotantes exhalent, fo-
torem teterimum. Hoc autem signo, peculiariter, & quasi pathognomonicè, hic mor-
bus designatur, ut morbo inferius descripto, patet. Horrore corripuntur acri,
mox astu interno, & febribus, ut in iis affectibus pleniusque accidit. Tument ton-
silla, tubescunt, leviter dolent, brevi escharis cooperiuntur, qua putredinem latè dif-
pergunt. Crescente febri, crescit morbus. Vires prostruntur, pulsus dejicitur, ex
ore perpetuâ afflatur odor fetidus; crux alba crassescit, radices altius agit, & non
aufertur, quin altera subiecta renascat. Sunt quibus maculae rubicundæ, nunc pau-
ca, nunc multæ, modò in una, modò in alterâ corporis parte apparent, aliquando
in corpore universo. Agros aut somnus gravis premit, aut delirium vexat. Facies pale-
scit, vox rauca est, facilius tamen superest deglutio. Odore magis ac magis putri-
do, astantes infestant; latynx, pharynx eroduntur, proiectamque ad ventriculum,
aut ad pulmones erosionem, mors brevi subsequitur. Si morbus remedii suparetur,
aut 4°. vel 5°. die, dat signa remissionis; paululum decrevit febris, eschara attenuatur,
os minus fætet, pulsus est aquabilior. Emaciantur acri, vox resonat in narium cavi-
tibus, & è naso, ut aiunt, loquuntur. Membrana exterior laryngis, aut pharyngis,
erosa priuâ, exfoliatur; & hâc saluterrimâ metamorphosi, fauicibus origine interno na-
turalis status restituitur. Aliquando etiam parotides protubent, & probant esse ex-
pulsum ex fauicibus virus morbificum.

FRUSTRA aliquis, hujus monstri petricem moliretur, nisi pessimam illius ma-
trem, putredinem videret, arceret, extingueret. Hac enim corpora eredit, dif-
solvit, eorum connexionem destruit, & terribili conficiata fætori, vivum cader-
et rapit ad interitum. Si fætor ille, mortis nuncius, eundo vites non acquireret,
inspiratione, aëri externo confusis, pulmones contaminaret, & solo atrectu, liquida,
& deglutita omnia inficeret, ceteris humoribus peccit brevi allatura. At quā rapi-
di progressus! Quot loca citissimè invadit! Si vites ipsius deficiant, ab aëre, ipsiusque
miasmatibus petat auxilium. Corruptus aëris, putredinem generat, generata putredo,
vice sùa aërem corrumpt, & sic alendo foco huic pestifer, viribus unitis conspirant.
Quod inspiratum pulmones reficit, sanguinem restaurat, & per totum corpus virile diffun-
dit robur, illud mortis nostræ fæci instrumentum, dolendum sanè est. Sicur enim
aëris cum purus est, in intimis visceribus, vitam; sic cum depravatus est, mortem
affert inevitabilem. Quo pâco hoc accideret, nisi mediante aere, partium putrefacta-
rum sarcinis gravata. Hæ nihil aliud sunt, quam pessima miasmata, aëri permista, Chy-
micorum mōre loquar, salia acria, volatilia, tenuissima, sulphure quadam crassâ inquinata.
Morbus autem, ideo sedet in ore interno, quia natura quæ totis viribus incumbit,
ad diffundenda miasmata, acriis auxilio in sanguinem intromissa, tonsilla reperit, &
humidas & flexiles, proindeque procliviores ad putredinem concipiendam. Nec fat-
atis est, ut pestis illa locum sibi feliciter aptissimum, feliciter etiam, & subiectum, ut se-
curius graffari possit. Ideo infantes, qui adulis calidiores sunt, & humidiores, qui
donantur fibris laxis, hoc morbo potissimum tentantur. Hujus autem morbi conta-
giosi caufam, credimus cum Hippocrate, tûm in calorem, tûm in ventos esse rejec-
ti. Constat autem, his duobus elapsis annis, calorem apud nos suisse maximum:
quippe cum spiritu vini, ascenderit, ad 30 gradus Thermometri Reaumurianæ. Quo
calore planta, & animalia vitali morbo destruta, facilè putrefacta. Hæ autem partes pu-
trefactæ, in aëre diffusæ, suppeditantur ab exhalationibus, è tertâ crumpentibus, pu-
tredidis ab aquis, à cadavereibus inconditis, à palidibus semi-exsecatis, quæ simul uni-
ta, aëri cloacarum, lanicatum, leguminum, aliorumque in hâc utbe putrefactentium,

(a) Alaymus,
Conf. pro. sic. p.
31.
(b) Fothergill,
Descrip. du mal
de Gorg. p. 67.
(c) It. p. 59.
(d) Aretaeus
de Corp. Scur. &
Chron. &c. lib.
2. cap. 9.
(e) Diffl. hist.
D. D. Chomel. p.
38.
(f) Leit. de
M. Altric. ad
Calc. op. cit. p.
305.

partibus contaminato, pestem minitantur. Ad hæc: si attendas, ad certos quosdam ventos austriños, qui elapsio biennio, per plures menses spiravere, videbis hunc morbum, horum statu maligno, natales suos apud nos, debere. Illi enim ut ait, *Hippocrates*, (a) crasfæ fœti substantiâ & impurâ, flagitorum halitus infecti, pestilentem autam secum rapient, & depravatum aërem nostrum, majori labo contaminant. Hinc iis ventis fiantibus, tot morbi Parisinos devafavere. Hinc certo certius est, ab aere malefico putredinem, & à putredine morbum, generari.

I V.

TONSILLARUM dolor, sape minus morbus, quam agitudo. At ulcus gangrenosum, malum, quo nullum est nocentius. Ille affectus, remedis non tardus cedit levissimis. Hoc malum sape reficit omnibus. Saviente morbo, hoc unicum Medicus pensum incumbit, ut arcenda putredini prospiciat, & labore, tum firmando vires agrotantum, cum vires morbi debilitando. Ille autem in duplice cardine posita, dupli viâ conservantur. Tum sanguinis & humorum, tum spirituum animalium motus torpescentes, exsuscitando. Quoties per vasa sanguinea humoros, spiritus per nervos, liberè & expedite, circulos suos, & influxus absolvunt; roties stat sanitas. Quoties vero liquidorum motus impeditur, roties vires dejiciuntur. Unde ex spontaneis lassitudinibus, morbos prænuntiari posse dixit (a) *Hippocrates*. Hanc in morbis putridis, viuum jaeturam, non ineptè metuit, (b) dignissimus Boerhaavii discipulus, cum censet homines, etiam robustissimos, nihil citius frangi, quam putridis effluvitis. At quâ potissimum viâ agri restaurandi sunt? An per vena-secctionem? Res est plena periculis. Virium defectui medentur, succi acetosæ, acetosella, ribesiorum nigrorum, limoniorum, aurantiorum; acetum, sal marinum, gemmeum, aluminosum, & antisepтика camphorata. Tenuissimis suis partibus, angustiam subeunt vaorum ingentem, nervos extimulat, languentes spiritus excitant, hinc novam quasi vitam inspirant, hominibus etiam debilitissimis; hinc post evacuationes nimias, admoto natibus aceto, vires collapſa subito restaurantur. Influxu nervorum expedito, circularis humorum motus, bene instituitur. Distributis undequaque spiritalibus, leni stimulo arteria incitantur, acida sanguinem concretum dividunt, dissolutum incrassant, & restituto humoribus, spiritalibusque motu, agrotantes reficiuntur, et citius, quod simul devicta cedat putredo. Corporis humoros, ut motu, si quicre putrefeant. Hinc post mortem, liquidorum stagnatione, sicut per vitam, motu eorumdem vividiori, ruimus in putrificatione. Putreficentibus humoribus, aquosæ sanguinis pates, & subtiliores dissipantur, salsæ acidæ orbantur, exaltantur, à terra oleoque suo separantur: sunt acria, volatilia, alcalina; olea pariter renuiora reddita, terra spoliata, salsæ illi acri permista, acria, volatilia, fatentia evadunt; dum altera pars olei tenacissime permista terra, aqua, salse, & oleo priori delituit, abit in atram fecem, & concretione immacabilem. Oppositi effectus oriuntur ex usu antisepticorum; sales enim demulcentur, olea temperantur, fibra quasi diffuentes corroborantur, dissoluti humoros, non coagulantur, sed suaviter resolvuntur. Extus gargarismatibus acido-salinis, pituita crasfæ excreunt, salivales glandulae constringuntur, & copiosâ salivatione liberantur: dum intromissa, bibulis venarum osculis, partes salinæ, moras neclunt fermentationi. Acidis vero potulentis, intestina irrorantur, factor compescitur, stagnantis liquida moventur; eadem etiam unctuoso quodam mucilagine, salsæ involvunt, principio inflammabili, olea fatentia temperant, volatilia figunt, incrassata vero incident, meabilis reddunt. Acida deinde ad sanguinem transflata, partes oleosæ, phlogisticæ, nimirum resolutas, expansas, & commotas fixas detinent, salino-urinofas, ad indolem salfo-ammoniacalem reducunt, diuresim, & diaphoresim excitant, & felici resolutione materiam expellunt morificam. Quantum efficaciam, acida sibi vindicent, docuit *Sydenhamus*, (c) qui in variolis, pessimis confluentibus potius ordinario, mixta felicissime exhibuit, irritis cæteris medicamentis. Quod in variolis *Sydenhamus*, illud *Boerhaavius*, (d) & *Osterdijk Schacht* (e) in aphitis gangrenosis experti sunt. Nec minus penitanda videtur authoritas *D.D. Cantheuer*, (f) qui puratitudorum adsumptionem, in febribus putridis, & gangrenosis esse maximè necessariam. Huic sententia calculum addit *Hoffmannus*, (g) cum censeat in morbis ab internâ putredine ortis, plus auxiliu ab acidis, quam ab ullo remedio reportari. Quid plura? *Boerhaavius* ipse commendando antisepтика, præcipuum viatum aceti, eo modo extollit, ut existimet in corruptione mortiferâ in gangrenoso teptatu, nullum simile medicamentum posse reperi. Itaque ratione, & experientiâ compertum habemus antisepticum usum, affectui fauicium gangrenoso medelans afferre tutissimum.

(a) Aphor. 5, &
17. lib. 3, & 1.
epidem.

(a) Charr. Tom.
IX. p. 46. Aphor.
5, §. 2.
(b) Van-Suieten
T. II. §. 434.

(c) Præv. Med.
Experim. p. 299.
(d) Præv. Med.
Petav. p. 274.
(e) Infl. Med.
Petav. Ultraj. ed
Ren. Infl. 8°. pag.
134.
(f) Rud. Mar.
Med. T. 1. p.
138.
(g) Observ.
Physicæ Chym.
p. 185.

PRODEANT qui spem in venæ-sectione ponunt unicam, acutorum promptissimum remedium esse conclamitent. Ut in morbis inflammatoriis felicissime, sic in gangrenosis pessime succedit. In illis excessus virium temperandus, in his verò defectus corrigendus. Enimvero pueri, fœminæ, homines etiam textura tenuis, & laxæ, hoc affectu frequentius tentantur, diutius ægrotant, curantur difficultius. Robustiores contra, anginæ inflammatoriæ crudelius vexantur, & citissimè suffocantur. A phlebotomiâ autem, momentum vitium multum immunitur, unde in affectu gangrenoso parcissimè (a) secundam effi venam omnes confitentur. Hac enim evacuatione vasa relaxantur, debilius jaçantur humores, concrescunt, vigilia, delirium manent, ægri difficultius respirant, vis vita immunitur, vis veneni increscit: (b) & periculosa symptomata ruunt in pejus. Quid ergo inquiet nonnulli? Si noxia est sanguinis missio, utilis erit alvi purgatio. Evacuationes per alvum, aut per venam, non feliciores habuerunt exitus. Quid enim fit cathartico? revulso, aut evacuatio. Cum autem ex revulsione, partes affectæ, liquido defraudentur; vasa jam debilia, immunito fluido, atona sunt; & citius putrescent; ex evacuatione, plus auxilii est reportandum; si natrices morbifica, sedem non haberet in fauibus. Quid enim spoudent cathartica? Sani humoris evacuationem, & propagationem promptiore contagio. Hinc evacuationibus cuiuscumque generis, ægrorum vites collabescunt, morbus verò invaleat. Illud evidenter pater, plurimorum exemplo, qui post dolores summos, evacuationes nimias, & ægritudines continuas hoc morbo, (c) correpti, subiit præfocabantur. Quid igitur tentandum? Scarificationes; minimè; mala malis adde- res, eos crudeliter trucidare, quibus mors ipsa forsitan miserata, parceret. Plures enim pueri, ex ferro, ori applicato, quām ex affectione ipsâ, mutilati ceciderunt. Quid hāc tyrranide operaris? Separatur vivum à mortuo, hiant undique vasa dissecata, & hauriunt diffusus undique virus. Unde metus novæ gangrenæ, at periculosis. Si verò carnes corruptæ, à sanis non omnino extirpant. Cur moribundum miles jugulare? Recrudefecit enim malum ferocius. Lege authores, (d) sic censem. Vide quā vechementia, eos qui partes illas sticant, extirpant, reprehenderint vocaverintque hominum carnifices. Configiamus igitur ad antipitrida. Ratione proponuntur, suadentur autoritate, confirmantur experimentis.

Ergo in ulcere Tonsillarum Gangrenoso, Antiseptica.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Carolus-Franciscus Bouis-
gny des Preaux.

M. Petrus Lalouette.

M. Petrus-Josephus Macquer,
Regie Scientiarum Academ-
iae Socies.

M. Josephus-Maria-Francis-
cus de la Sône, Regie
Scientiarum Academie So-
cius, & Censor Regius.

M. Julianus Buffon.

M. Petrus Bercher.

M. Franciscus Mery, utrius-
que Pharmaceutæ Professor.

M. Joannes-Baptista du Pois,
Professor Regius Emeritus.

M. Gulielmus-Josephus de
l'Epine, Exdecanus & Aca-
demie Censor.

Proponebat Parisiis, CAROLUS-AUGUSTINUS VANDERMONDE,
Macaculus apud Sinas, Saluberrima Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus,
A. R. S. H. 1749, à sextâ ad meridiem.

(a) Heredita de
morb. acut. p.
201.

(b) Fothergill.
p. 28, & 762.

(c) Fothergill.
p. 79.

(d) Alaym. p.
366.
T. II. Van-Suerten.
T. II. p. 795.
It. D.D. Chomst
in op. cit.